

Č.j. MZE-12662/2023-14112

METODIKA KE STŘETU ZÁJMŮ STRATEGICKÝ PLÁN SZP NA OBDOBÍ 2023–2027

VERZE I

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

OBSAH

<u>PRÁVNÍ PŘEDPISY</u>	<u>3</u>
<u>1 ÚVOD</u>	<u>4</u>
<u>2 APLIKACE ČL. 61 FINANČNÍHO NAŘÍZENÍ</u>	<u>5</u>
2.1 DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE KE STŘETU ZÁJMŮ Z RODINNÝCH A CITOVÝCH DŮVODŮ.....	6
2.2 DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE KE STŘETU ZÁJMŮ Z DŮVODŮ JINÉHO PŘÍMÉHO ČI NEPŘÍMÉHO OSOBNÍHO (RODINNÉHO) ZÁJMU.....	7
2.3 ZAINTERESOVANÉ OSOBY U DOTČENÝCH SUBJEKTŮ.....	7
2.4 POVINNOSTI ŽADATELŮ.....	9
<u>3 VZTAH ČL. 61 FINANČNÍHO NAŘÍZENÍ A SMĚRNICE O ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK</u>	<u>10</u>

PRÁVNÍ PŘEDPISY

Vybrané právní předpisy EU a související dokumenty:

Nařízení č.	Název
2018/1046	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie (Finanční nařízení)
2021/C 121/01	Sdělení Komise Pokyny k zabránění střetu zájmů a jeho řešení podle finančního nařízení
2015/849	Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
2014/24/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES
2021/2116	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 2. prosince 2021 o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013

Vybrané související zákony:

Zákon č.	Název
159/2006 Sb.	Zákon o střetu zájmů
499/2004 Sb.	Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
234/2014 Sb.	Zákon o státní službě
262/2006 Sb.	Zákoník práce
134/2016 Sb.	Zákon o zadávání veřejných zakázek
37/2021 Sb.	Zákon o evidenci skutečných majitelů

I ÚVOD

Metodika pro oblast střetu zájmů vymezuje principy vedoucí k ochraně finančních zájmů EU, jakož i k zajištění toho, aby využívání finančních prostředků bylo v souladu s platnými unijními a vnitrostátními právními předpisy, pokud jde o **předcházení střetu zájmů, jeho odhalování a nápravu v rámci projektových intervencí rozvoje venkova**.

Příjemci dotace **mohou obdržet podporu ze SP SZP pouze za předpokladu, že při celém procesu provádění a poskytování podpory bylo vyloučeno riziko střetu zájmů**. Střet zájmů má přitom několik rovin, které je nutné rozlišovat, a které je nutné při implementaci dodržet. K dosažení správné implementace **je proto nutné střet zájmů posuzovat současně z hlediska českých i unijních právních předpisů**.

Tato Metodika tak upravuje pouze postupy vztahující se ke střetu zájmů z hlediska unijních předpisů, tj. ke střetu zájmů dle čl. 61 Finančního nařízení¹. Finanční nařízení má aplikační přednost před vnitrostátní legislativou a metodickými dokumenty. Při existenci rozporů mezi českou a unijní právní úpravou je tedy nutné postupovat v souladu s Finančním nařízením. Touto Metodikou nicméně není dotčena povinnost relevantních subjektů postupovat také dle platné české právní úpravy, tzn. zejména dle zákona o střetu zájmů a zákona o zadávání veřejných zakázek.

Čl. 61 Finančního nařízení je přímo použitelný v členských státech, pokud se podílejí na plnění rozpočtu EU. V rámci Metodiky je, pro snadnější pochopení, střet zájmů rozlišován a blíže řešen ve dvou úrovních, a to **pro implementační strukturu a pro operace (konkrétní projekty)**.

Základní dokumenty, ze kterých Metodika vychází a se kterými jsou dotčené subjekty a žadatelé/příjemci dotace povinni se dále detailně seznámit, jsou Finanční nařízení (zejm. čl. 61) a Sdělení Komise Pokyny k zabránění střetu zájmů a jeho řešení podle finančního nařízení 2021/C 121/01 (dále jen „Sdělení Komise“)².

Dotčenými osobami (subjekty) jsou: Ministerstvo zemědělství (MZe), Státní zemědělský intervenční fond (SZIF), Monitorovací výbor SP SZP, Přezkumná komise pro projekty rozvoje venkova, Hodnotitelské komise a další subjekty, které se podílejí na implementaci SP SZP. Principy střetu zájmů se rovněž vztahují na žadatele/příjemce dotace. Místní akční skupiny se řídí metodickými postupy pro vyloučení střetu zájmů nastavenými Ministerstvem pro místní rozvoj a tato metodika se na ně nevztahuje. Střet zájmů v případě Monitorovacího výboru SP SZP je upraven Statutem a Jednacím řádem MV SP SZP.

¹ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18.července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie

² Sdělení Komise, Pokyny k zabránění střetu zájmů a jeho řešení podle finančního nařízení 2021/C 121/01

2 Aplikace čl. 61 Finančního nařízení

Podle čl. 61 odst. 1 Finančního nařízení se vnitrostátní orgány na všech úrovních, podílející se na plnění rozpočtu v přímém, nepřímém a sdíleném řízení, včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole, zdrží jakéhokoli jednání, jež by mohlo uvést jejich zájmy do střetu se zájmy EU. Tyto osoby jsou povinné přijmout vhodná opatření, která u funkcí v rámci jejich odpovědnosti zamezí vzniku střetu zájmů a která řeší situace, jež lze **objektivně vnímat** jako střet zájmů.

Podle čl. 61 odst. 2 Finančního nařízení případné riziko střetu zájmů týkající se zaměstnance vnitrostátního orgánu oznámí tento zaměstnanec svému přímému nadřízenému. Případné riziko střetu zájmů týkající se zaměstnance, na něhož se vztahuje služební zákon nebo zákoník práce, oznámí tento zaměstnanec příslušné pověřené schvalující osobě (představený/vedoucí zaměstnanec). Příslušný přímý nadřízený nebo pověřená schvalující osoba písemně potvrdí, zda v oznámeném případě střet zájmů existuje. Je-li zjištěn střet zájmů, bude zajištěno, aby daný zaměstnanec ukončil veškerou svou činnost v dané věci a současně byly učiněny veškeré další vhodné kroky v souladu s platnou legislativou.

Podle čl. 61 odst. 3 Finančního nařízení ke střetu zájmů dochází, je-li:

- z rodinných důvodů;
- z důvodů citových vazeb (např. přátelské či nepřátelské vztahy);
- z důvodů politické nebo národní spřízněnosti (např. členství v téže politické straně, občanství téhož státu, kterým není ČR);
- z důvodu hospodářského zájmu (společná investice více zainteresovaných osob, zájem na provedení obchodu, platby, výdaje, z něhož plyne zisk více zainteresovaným osobám);
- z důvodu jiného přímého či nepřímého osobního zájmu;

ohrožen nestranný a objektivní výkon funkcí účastníka finančních operací nebo jiné osoby dle čl. 61 odst. 1 Finančního nařízení. Ke střetu zájmů může dojít i v případě, že dotyčná osoba nemá ze situace skutečný prospěch, jelikož postačuje, aby existovaly okolnosti ohrožující nestranný a objektivní výkon jejich funkcí, pokud tyto okolnosti mají určitou identifikovatelnou a individuální souvislost s konkrétními aspekty jednání, chování nebo vztahů dotyčné osoby (nebo na ně musí mít dopad).

Výše uvedené důvody dle čl. 61 odst. 3 Finančního nařízení, představují faktory, které by mohly ohrozit nestrannost a objektivitu zainteresovaných osob. Tyto osoby by se k zamezení takového ohrožení měly v praxi zdržet všeho, čím by mohla být ovlivněna jejich nestrannost a objektivita při výkonu jejich funkce nebo to, jakým způsobem je tato nestrannost nebo objektivita obecně vnímána. Osoby podílející se na plnění rozpočtu by tak při výkonu svých povinností měly svůj odborný úsudek opírat pouze o právní a objektivní skutečnosti podložené dostatečnými a vhodnými důkazy. V souladu se Sdělením Komise je nutné včasné zamezit střetu zájmů, resp. řádně a systematicky řešit situace, které lze jako střet zájmů objektivně vnímat.

Základní povinností při předcházení a řešení střetu zájmů je vyloučení střetu zájmů v oblastech přípravy a realizace intervencí, a dále z posuzování žádostí o dotaci, z rozhodovacích a kontrolních procesů a auditních procesů. Ze všech těchto procesů musí být vždy vyloučeny osoby dotčené střetem zájmů (tj. osoby s prokázaným střetem zájmů vzhledem k projednávané věci, **jakož i osoby, u nichž lze určitou situaci jako střet zájmů objektivně vnímat**³). Při posuzování (ne)existence střetu zájmů v konkrétních případech je zejména nutné posoudit, zda daná osoba jedná v osobním či veřejném zájmu, případně podrobně popsat důvody, podle nichž se v daném případě o střet zájmů nejedná. Rozhodnutí o (ne)existenci střetu zájmů se musí učinit na základě všech dostupných informací.

Obecně platí, že i u operace předkládané na základě výzvy, která je objektivní a stanoví stejná pravidla pro všechny žadatele, může dojít ke střetu zájmů, pročež ani v tomto případě nelze problematiku střetu zájmů bez dalšího vyloučit. I v takovém případě je tedy nutné riziko střetu zájmů sledovat, popsat a následně kontrolovat.

2.1 Doplňující informace ke střetu zájmů z rodinných a citových důvodů

Vztahy založené na rodinné příslušnosti dle čl. 61 odst. 3 Finančního nařízení rozlišují „rodinné“ a „citové“ vazby. Pro ohrožení nestrannosti osoby z rodinných důvodů tedy není zapotřebí citové vazby mezi členy rodiny. Ke střetu zájmů nicméně nedochází automaticky v důsledku samotné existence rodinného vztahu – i v tomto případě musí být ohrožena nestrannost dotčené osoby (ve výjimečných případech není nutné tuto skutečnost, tj. ohrožení nestrannosti, prokazovat). Z účelu čl. 61 Finančního nařízení, kterým je ochrana integrity plnění rozpočtu a důvěry veřejnosti, lze vyvodit, že pojem „rodina“ má zahrnovat i vztahy mezi dotčenou osobou a žadatelem/příjemcem a jeho zainteresovanými osobami, které by běžně vzbuzovaly důvodné podezření ohledně možného nepřiměřeného rodinného vlivu na výkon úředních funkcí.

Mezi základní rodinné vztahy patří přinejmenším následující vztahy, byť vznikly na základě osvojení:

- manžel/manželka (včetně partnera/partnerky, s nímž/níž je osoba v (ne)registrovaném jiném než manželském svazku);
- děti a rodiče;
- (pra)prarodiče a (pra)vnučata;
- (nevlastní) bratři a sestry (včetně těch pocházejících ze smíšených rodin);
- strýcové a tety, neteře a synovci, bratranci a sestřenice z prvního kolene, tchán/tchyně, zeť/snacha, švagr/švagrová, nevlastní rodiče a nevlastní děti.

Existence některého z těchto rodinných vztahů mezi dotčenou osobou a zúčastněnou stranou by měla být, mimo případy výjimečných a objektivně věrohodných okolností, **považována přinejmenším**

³ Vzniklý rozpor mezi zájmy má reálný potenciál ovlivnit nezávislost rozhodování, a to optikou osob zvenčí, neměl by tedy být kladen na subjektivní pohled osoby, u které podezření na střet zájmů vzniklo.

za situaci, již lze objektivně vnímat jako střet zájmů. Podobně by osobní přátelství (nebo vztahy mezi kmotrem/kmotrou a kmotřencem/kmotřenkou), které může zahrnovat užší vazbu než s osobou základních rodinných vztahů, mohlo vést ke vzniku situace, kdy by dotyčná osoba svým zvláštním vztahem s tímto přítelem/přítečkyní mohla ohrozit svou nestrannost a objektivitu. **Každý, kdo trvale žije v domácnosti s dotyčnou osobou, se nachází přinejmenším v situaci, již lze objektivně vnímat jako střet zájmů, pokud tento závěr není vyvrácen objektivně přijatelným protiargumentem.**

2.2 Doplňující informace ke střetu zájmů z důvodů jiného přímého či nepřímého osobního (rodinného) zájmu

Přímý osobní zájem spočívá v existenci přímé vazby mezi dotyčnou osobou a příjemcem finančních prostředků EU. Existence této vazby je zřejmá např. v situaci, kdy pracovník, jenž se podílí na rozhodování o poskytnutí podpory, má zájem na přidělení finančních prostředků společnosti své manželky/partnerky. Pracovník by v tomto případě byl povinen uvést, že dochází ke střetu zájmů a zdržet se účasti na rozhodování týkající se této operace, případně by musel být z tohoto rozhodování vyloučen.

Nepřímý osobní zájem jde nad rámec přímé vazby mezi dotyčnou osobou a příjemcem finančních prostředků EU. Jedná se např. o situaci, kdy má dotčený pracovník zájem na přidělení finančních prostředků společnosti, ve které jeho manžel/manželka (partner/partnerka) pracuje. O nepřímý osobní zájem se jedná také v situaci, kdy má dotčený pracovník zájem na přidělení podpory společnosti, která se zavázala vytvořit nový výrobní závod, pro který bude společnost manžela/manželky (partnera/partnerky) s největší pravděpodobností nejvýznamnějším subdodavatelem nebo vlastní pozemek, který bude tato společnost muset koupit za účelem výstavby výrobního závodu. Pracovník by byl v těchto případech povinen zdržet se rozhodování vztahujícího se k poskytnutí podpory, případně by musel být z tohoto rozhodování vyloučen.

Přímý a nepřímý zájem může rovněž zahrnovat dary, projevy pohostinnosti či zájmy nehospodářského charakteru nebo může vyplývat ze spolupráce s nevládními nebo politickými organizacemi (i když je neplacená) nebo z konfliktu povinností loajality ve vztahu k jednomu subjektu, vůči kterému má osoba závazek a k jiné osobě nebo subjektu, vůči kterému má osoba jiný závazek.

2.3 Zainteresané osoby u dotčených subjektů

Mezi zainteresané osoby u dotčených subjektů patří:

Osoby účastníci se všech finančních operací spojených s SP SZP, včetně vnitrostátních orgánů na všech úrovních, podílející se na plnění rozpočtu v přímém, nepřímém a sdíleném řízení včetně přípravy na tuto činnost, na auditu nebo na kontrole, osoby s přímým napojením na strukturu žadatele

a příjemce a zároveň osoby podílející se na řízení, vykonávání některých činností při přípravě programů, výzev, posuzování žádostí o podporu, rozhodování o námitkách či vykonávání kontrolních mechanismů spojených s SP SZP.

Jedná se tedy o osoby odpovědné za rozhodovací proces související s plněním rozpočtu EU a/nebo osoby, které tento proces mohou řídit a/nebo jej ovlivňovat. Kromě úrovně podílu na rozhodovacím procesu je však třeba vzít v úvahu i další důležité aspekty, jako je povaha a význam vykonávaných povinností (mj. zda se jedná o povinnosti politické, správní, legislativní nebo výkonné povahy), stávající funkční nebo hierarchické aspekty, povaha rozhodovacího procesu a jeho otevřenost a transparentnost vůči veřejnosti, které mají vliv na objektivní vnímání střetu zájmů.

Příklady osob na jakékoli úrovni podílející se na plnění rozpočtu EU, včetně přípravy na tuto činnost, a tudíž osoby spadající do oblasti působnosti čl. 61 Finančního nařízení⁴:

- 1) Člen vlády, který má přímou nebo nepřímou pravomoc dávat pokyny nebo ovlivňovat orgán nebo útvar, jenž spravuje finanční prostředky EU (relevantní to je v případě, že existuje riziko, že tato osoba se dostane do konkrétních situací, při kterých by mohlo dojít ke střetu zájmů nebo které by jako střet zájmů mohly být objektivně vnímány).
- 2) Vedoucí vnitrostátního nebo regionálního orgánu, úřadu nebo agentury EU, které spravují unijní finanční prostředky, jenž má pravomoc dávat pokyny osobě odpovědné za posuzování žádostí o finanční prostředky EU (stejný případ jako výše uvedený).
- 3) Zaměstnanec vnitrostátního nebo regionálního orgánu, úřadu nebo agentury EU, které spravují unijní finanční prostředky, jenž je odpovědný za řízení veřejných zakázek nebo podpor včetně hodnocení a výběru operací (stejný případ jako výše uvedený).
- 4) Zaměstnanec platební agentury nebo certifikačního/auditního/koordinačního orgánu (nebo osoba/subjekt, kterým byla tato činnost zadána externě) odpovědný za kontrolu vynakládání finančních prostředků EU.
- 5) Jiné osoby natolik významné, že jsou způsobilé ovlivnit, narušit, ohrozit nestranné, transparentní, nediskriminační, efektivní, hospodárné nebo objektivní plnění úkolů spojených s realizací SP SZP (např. poradci, externí hodnotitelé, znalci, osoby připravující zadávací dokumentaci apod.).

Za osoby, které se nepodílí na plnění rozpočtu, a proto nespádají do oblasti působnosti čl. 61, lze považovat např. zaměstnance odboru komunikace, který má na starosti např. zveřejňování výzev na webových stránkách, nezasahuje však do jejich přípravy, ani se nepodílí na plnění rozpočtu.

U zainteresované osoby dotčených subjektů se posuzuje vztah k činnostem na přípravě výzev, podmínek a dalších činností, a to až do doby ukončení operace anebo doby, kdy má tato osoba závazky vůči žadateli/příjemci z předcházejících právních vztahů.

⁴ Zdroj: Pokyny k zabránění střetu zájmů a jeho řešení podle finančního nařízení (2021/C 121/01)

U zainteresované osoby dotčených subjektů, které jsou v situaci rizikové z hlediska střetu zájmů, musí existovat motivační podnět zakládající její osobní zájem, který konkuruje zájmu veřejnému a je spojen s žadatelem/příjemcem. Rizikové situace jsou například z důvodu majetkových, personálních nebo jiných smluvních vztahů. Čl. 61 Finančního nařízení se vztahuje na všechny finanční operace ve smyslu kapitoly IV. Finančního nařízení. Při posuzování konkrétních případů (potenciálního) střetu zájmů je nutné velmi pečlivě zvážit všechny relevantní skutkové a právní okolnosti daného případu, zejména způsob a rozsah případného zapojení dotčené osoby, její přímý či nepřímý vliv na rozhodování, povahu těchto rozhodnutí a další relevantní faktory (např. velikost skupiny potenciálních žadatelů/příjemců). Střet zájmů se obvykle nevztahuje na situace, kdy úkoly spojené s plněním rozpočtu EU zahrnují rozhodnutí obecné povahy, která jsou založena na objektivních kritériích platných pro celé hospodářské odvětví či velmi širokou skupinu potenciálních příjemců, a která by současně nebyla ohrožena z důvodů citových vazeb, politické/národní spřízněnosti a hospodářského zájmu, ani skutečností, že dotčená osoba nebo člen její rodiny je jedním z příjemců takové podpory.

2.4 Povinnosti žadatelů

Základní povinností je vyloučení střetu zájmů ve vztahu k zainteresovaným osobám, tj. **dotčeným subjektům. Neexistenci takového střetu zájmů je žadatel/příjemce povinen deklarovat prostřednictvím níže popsaných nástrojů.**

a) Zainteresované osoby na straně žadatele/příjemce

Mezi zainteresované osoby na straně žadatele/příjemce patří:

- členové statutárního, kontrolního nebo jiného orgánu žadatele/příjemce (tj. typicky jednatele nebo členové představenstva, dozorčí rady, apod.), včetně prokuristů;
- společníci obchodní společnosti, akcionáři akciové společnosti, členové družstva nebo spolku, který je žadatelem/příjemcem;
- starostové a členové zastupitelstva obcí, které jsou žadateli/příjemci;
- skuteční majitelé dle zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů;
- jiné osoby, které by objektivně mohly z rodinných důvodů, z důvodů citových vazeb, z důvodů politické nebo národní spřízněnosti, z důvodu hospodářského zájmu nebo z důvodu jiného přímého či nepřímého osobního zájmu (viz výše) ohrozit nestranný a objektivní výkon funkcí účastníka finančních operací nebo jiné osoby dle čl. 61 odst. 1 Finančního nařízení.

Posouzením (ne)existence střetu zájmů je třeba se zabývat i v případech, kdy společníkem obchodní společnosti (žadatele/příjemce) je subjekt konající v zájmu státu či působící jako správce majetku státu.

b) Povinnosti žadatele/příjemce

Žadatel/příjemce je povinen doložit podepsané Čestné prohlášení k vyloučení střetu zájmů ve vztahu k poskytovateli podpory, v němž čestně prohlásí, že vylučuje střet zájmů svůj a svých zainteresovaných osob ve vztahu k zainteresovaným osobám u dotčených subjektů, které mu jsou v době podpisu Čestného prohlášení známy. Žadatel/příjemce se současně zaváže oznámit bez zbytečného odkladu, že došlo ke změně skutečností.

3 Vztah čl. 61 Finančního nařízení a směrnice o zadávání veřejných zakázek

Článek 61 Finančního nařízení primárně řeší střet zájmů u dotčených osob zapojených do finančních operací, nikoliv možný střet zájmů v rámci procesu zadávání veřejných zakázek. Nejedná se tedy o vztah střetu zájmů mezi zadavatelem veřejné zakázky (žadatelem/ příjemcem) a dodavatelem, pokud zadavatel není zároveň dotčenou osobou.

Střet zájmů na úrovni zadavatele veřejné zakázky (tj. žadatele/příjemce) a dodavatele je upraven v čl. 24 stávající směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES (dále jen „Zadávací směrnice“). Uvedený článek Zadávací směrnice ukládá členským státům povinnost, aby veřejní zadavatelé přijali vhodná opatření k účinnému předcházení, zjišťování a nápravě střetu zájmů, který vzniká v průběhu zadávacích řízení na veřejné zakázky, přičemž do českého právního řádu byl tento požadavek materiálně transponován prostřednictvím § 44 ZZVZ.

V souladu s judikaturou Evropského soudního dvora byl požadavek na zamezení střetu zájmů odvozen ze zásad rovného zacházení a transparentnosti. S ohledem na skutečnost, že zásady rovného zacházení a transparentnosti, z nichž požadavek na zamezení střetu zájmů vychází, se obecně uplatňují v oblasti zadávání veřejných zakázek (a to i u zakázek, které nepodléhají zadávacím směrnicím), pak je třeba požadavky na zamezení střetu zájmů považovat za stejně platné jak pro zakázky nad, tak pod prahovými hodnotami stanovenými v zadávacích směrnicích.

Posouzení, zda nedošlo k porušení povinností v oblasti střetu zájmů dle požadavků Zadávací směrnice a ZZVZ v rámci procesu zadávání veřejné zakázky konkrétním žadatelem/příjemcem, je tak povinen SZIF ověřovat. Tento proces nevstupuje do povinnosti ověřovat střet zájmů dle čl. 61 Finančního nařízení, neboť se jedná o kvalitativně odlišné pojmy.